

دفتر مقام معظم رهبری

www.leader.ir

احکام هنر و هنرمند / باب دوم: اعمال حج تمتع / فصل چهارم: واجبات منی / استفتائات حلق و تقصیر

استفتائات حلق و تقصیر

استفتائات حلق و تقصیر

[۱۱۴۷] س کسی که سفر اول حج او است، در وقتی که سلمانی سر او را برای حلق می تراشیده، مشغول گرفتن ناخن های خود بوده و غافل بوده که نباید این کار را بکند. آیا کفاره دارد یا خیر؟

ج - چیزی بر او نیست.

[۱۱۴۸] س - کسی که در غیر منی حلق نموده و اعمال مترتبه را انجام داده و پس از این عمره مفرده انجام داده، آیا مُجَلَّ شده است یا خیر و عمره مفرده او صحیح است یا خیر؟

ج - مُجَلَّ نشده است و عمره او صحیح نیست. [۱]

[۱۱۴۹] س - گفته می شود که مسلخ جدید، در منی نیست و اشخاص پس از قربانی در آنجا، و بیرون آمدن، پشت همانجا حلق و تقصیر کرده اند، وظیفه آنان چیست؟

ج - اگر حلق و تقصیر در منی نبوده باید اعاده شود. [۲]

[۱۱۵۰] س - در مسأله سابق، کسانی که بعد از حلق و تقصیر مزبور به مکه آمده اند و اعمال مکه از قبیل طواف و سعی و طواف نساء را انجام داده اند و بعد متوجه شده اند که حلق و تقصیر در منی نبوده، آیا اعمال مکه آنان صحیح است؟

ج [۳] - در فرض مزبور صحیح نیست و باید آن اعمال هم اعاده شود. [۴]

[۱۱۵۱] س کسی که سال قبل هم به حج مشرف شده و حلق را در خارج منی انجام داده است و امسال هم حلق را در خارج منی نموده چه وظیفه ای دارد و اگر اعمال مکه را انجام داده صحیح است یا خیر؟

ج - حلق را در منی اعاده کند و یک حلق کافی است و بعد طواف و نماز و سعی سال قبل را اعاده کند [۵] و احتیاطاً طواف و نماز و سعی امسال را نیز به جا آورد و بعد یک طواف نساء و نماز انجام دهد [۶] و کفایت می کند، گرچه ظاهر این است که احرام برای عمره و حج امسال صحیح نبوده است. [۷]

[۱۱۵۲] س - اگر در موردی که حاجی باید حلق کند، بهجای حلق تقصیر کرده است وظیفه اش چیست، آیا کفاره دارد یا نه؟

ج - اگر جاهل به مسأله بوده کفاره ندارد [۸] و در فرض علم احوط است و در فرض مسأله بنا بر احتیاط [۹] باید حلق را انجام دهد و چنانچه اعمال مکه را به جا آورده اعاده کند. [۱۰]

[۱۱۵۳] س کسی که سال دوم حج او است و سال قبل برای خودش حج نموده و حلق کرده است و امسال به نیابت دیگری حج به جا می آورد، آیا در سفر دوم حکم صروره را دارد که باید حلق کند یا تقصیر کافی است؟
ج - تقصیر کفایت می کند.

[۱۱۵۴] س - شخصی در سال ۶۰ نایب شخص دیگری شد و برای اولین بار آمد مکه و در مرز بین وادی مُحَسَّر و منی حلق نمود، به اعتقاد اینکه اینجا جزو منی است و یک سال بعد باز به مکه مشرف شد، برای خودش به عنوان حجة الاسلام و در منی تقصیر نمود به خیال اینکه حلق قبلی و اعمال حج گذشته او صحیح بوده است، و سال ۶۵ باز به مکه مشرف شد و به عنوان مافیالذمه مُحَرَم شد، در این بین متوجه شد که حلق سال اول در خارج منی بوده است و در نظر حضرت امام کافی نیست، امسال حلق را در منی بقصد مافیالذمه انجام می دهد و بقیه اعمال را نیز بقصد مافیالذمه به جا آورده است، آیا این کار کافی است یا نه؟

ج - کفایت می کند [۱۱] و از منوبعنه واقع می شود و باید حجة الاسلام را اعاده کند. [۱۲]

[۱۱۵۵] س - اگر کسی مقداری از سر خود را با تیغ بتراشد و بقیه را ماشین کند، آیا جایز است و حلق صدق می کند؟ ضمناً بعد از ماشین، بقیه سر را نیز می تراشد.

ج - تا حلق تمام نشده کوتاه کردن موی سر جایز نیست [۱۳]، و اگر تمام سر را تراشیده از حلق کافی است. [۱۴]

[۱۱۵۶] س کسی که غیر از وقوفین اضطراری را نمی تواند درکند و برای بقیه اعمال خود نایب می گیرد، آیا می تواند حلق را در غیر از منی انجام دهد؟

ج - باید در منی حلق کند و حلق در غیر منی کافی نیست، مگر آنکه نتواند به منی برود. [۱۵]

[۱۱۵۷] س - شخصی دو موضع در سرش شکسته است، ممکن است که حلق روز عید باعث پاره شدن پوست گردد اگر تقصیر نماید، مجزی است یا وظیفه دیگری دارد؟

ج - اگر امید خوب شدن در حدی که بتواند حلق تمام نماید، تا آخر ایام تشریق، دارد تأخیر بیندازد و همچنین اعمال مترتبه را، و اگر امید ندارد یا پس از تأخیر خوب نشد، احتیاط آن است که هر مقدار سر را می تواند بتراشد و تقصیر هم بکند. [۱۶]

[۱۱۵۸] س - شخصی سال گذشته قربانی و حلق را در غیر منی (خارج از منی) انجام داده و پس از خاتمه اعمال، به ایران برگشته است و امسال نیز به مدینه مشرف شده و قصد حج دارد، بفرمایید وظیفه او چیست؟ و آیا می تواند برای خود یا دیگری حج به جا آورد یا نه؟

ج - تا وظیفه سال قبل را از ؛ قربانی و حلق و اعمال مترتبه بر آن، انجام نداده و از احرام آن خارج نشده، نمی تواند

مُحَرَّم شود. [۱۷]

س - صبی مُمَیَّری تمام اعمال حج را به نحو صحیح انجام داده است، آیا از صَروره بودن، خارج می شود یا نه؟

ج - بلی، خارج می شود. [۱۸]

[۱۱۶۰] س - در روز عید قربان که حاجی باید حلق کند و از طرفی تراشیدن و کندن مو بر مُحَرَّم حرام است، آیا حجاج باید بعد از تقصیر افرادی که مخیر بین حلق و تقصیر هستند، از وجودشان برای حلق استفاده کنند یا در آن وقت برای شخص جایز است که سر خود را بتراشد و آیا فرق است بین تراشیدن سر خود و تراشیدن سر دیگری و در هر حال تکلیف شرعی او چیست؟

ج - خودش می تواند خود را حلق کند و می تواند به کسی که از احرام به حلق یا تقصیر خارج شده واگذار کند که او را حلق نماید [۱۹]، و در هر صورت اگر دیگری او را حلق کند کفایت می کند [۲۰] اگرچه از احرام خارج نشده باشد. [۲۱]

[۱۱۶۱] س - کسی که در حج وظیفه اش سر تراشیدن است و از اول می داند که با تیغ کشیدن سرش خون می آید، بفرمایید آیا سرش را باید بتراشد یا نه؟

ج [۲۲] - باید سر بتراشد علی الأحوط. [۲۳]

[۱۱۶۲] س - در مناسک آمده است: کسی که سال اول حج او باشد، بنا بر احتیاط واجب باید سر خود را بتراشد، آیا می توان در این احتیاط واجب به دیگری رجوع کرد؟

ج - حکم سایر احتیاطات را دارد، لیکن چون امر مهمی است، مراعات کنید این احتیاط را. [۲۴]

[۱۱۶۳] س - کسی که حلق را فراموش کرده و به ایران بازگشته است، وظیفه او چیست؟

ج - باید حلق و اعمال مکه [۲۵] مترتبه بر حلق را انجام دهد و اگر نمی تواند خودش به مکه برود، در محل خودش حلق کند و موی خود را به منی بفرستد علی الأحوط و برای اعاده اعمال مکه نایب بگیرد. [۲۶]

[۱۱۶۴] س - کسی که وظیفه او حلق است ولیکن از حلق معذور است، وظیفه او چیست؟

ج - بعید نیست لزوم و کفایت تقصیر در این مورد [۲۷]، ولی احوط آن است که احتیاط را به غیر رجوع کنند. [۲۸]

[۱۱۶۵] س - اگر کسی قربانی را از روی عمد تأخیر بیندازد، آیا می تواند حلق و یا تقصیر نماید و یا باید حتماً بعد از قربانی باشد؟

ج - باید حلق را بعد از قربانی [۲۹] انجام دهد، علی الأحوط. [۳۰]

[۱۱۶۶] س - شخصی در روز عید قربان در حال رمی جمره عقبه پول خود را گم کرد و چون پول برای هدیه نداشت آن

را مبدل به روزه کرد و تصمیم دارد بعد از ایام تشریق شروع به سه روز روزه نماید، آیا چنین شخصی تقصیر یا حلق را پس از سه روز روزه انجام دهد یا همان روز عید حلق یا تقصیر نماید؟

ج - می تواند روز عید [۳۱] حلق یا تقصیر نماید. [۳۲]

[۱۱۶۷] س - شخصی که سروره نیست و می تواند تقصیر کند آیا اگر ریش بتراشد، صرف نظر از حرمت، این کار کفایت از تقصیر می کند یا نه؟

ج - کفایت نمی کند.

[۱۱۶۸] س - عصر عید قربان، بعد از هذی، که دوستان سر می تراشیدند و من هم به این فکر که باید سر را تراشید رفتم سر خود را تراشیدم و نگفتم که سر می تراشم برای حج تمتع، فقط سرم را تراشیدم، در این صورت وظیفه من چیست؟

ج - اگر سر را به عنوان اینکه وظیفه شما سر تراشی است و از اعمال حج است تراشیده اید صحیح است هر چند نیت را نگفته باشید.

[۱۱۶۹] س - چون من از سر تراشیدن بدم می آید، آیا می توانم بجای سر تراشیدن تقصیر کنم و آیا آن کار گناهی هم دارد یا نه؟

ج - در سفر اول در منی باید سر بتراشید علی الأحوط [۳۳] و اگر نتراشید گذشته از معصیت از احرام هم خارج نمی شوید علی الأحوط. [۳۴]

[۱۱۷۰] س - حاجی در مذبح، بعد از قربانی فوراً تقصیر کرده که دچار تطهیر نجاست بدن و لباس احرام نگردد و بعد از رسیدن به چادر حلق کند، از یک طرف سروره است و از طرفی در حلق قصد احلال نکرده، تکلیفش چیست؟

ج - تقصیر [۳۵] در صورت جهل كفاره ندارد و حلق را اگر به قصد قربت و به حساب یکی از اعمال انجام داده، کافی است و گرنه باقی بر احرام است و باید در منی حلق کند علی الأحوط. [۳۶]

[۱] آیه الله اردبیلی: اگر از روی جهل یا نسیان بوده، محلّ شده و عمره او صحیح است و گرنه عمره اش باطل است و چنانچه می تواند باید به منی برگردد و حلق نماید و اگر نمی تواند، در همان جا حلق کند و بنا بر احتیاط مویش را به منی بفرستد.

آیات عظام تبریزی، زنجانی، صافی، گلپایگانی: مگر اینکه از جهت جهل به مسأله و غفلت، در غیر منی حلق کرده باشد، که در این صورت اجزاء بعید نیست، هر چند احتیاط آن است که در صورت امکان به منی برگردد و حلق کند. همچنین است حکم سه مسأله بعد.

آیه الله سبحانی: اگر کسی عمداً در غیر منی حلق یا تقصیر کند و اعمال مترتبه را انجام دهد محلّ نمی شود بلکه باید آن را در منی اعاده کند و اعمال مترتبه را نیز بیاورد و اگر از مکه بیرون رفته باشد باید حلق یا تقصیر کند و موهایی خود را به منی بفرستد و کسی را نایب کند که اعمال مکه او را انجام دهد و سال بعد نیز در ایام تشریق رمی روز یازدهم و دوازدهم خود را انجام دهد و یا استنابه کند. تا این وظایف را انجام ندهد نمی تواند برای عمره یا حج دیگر محرم شود و اگر محرم شود احرام او صحیح نیست بلکه تا حلق و اعمال مترتبه را به نحوی که گفته شد انجام ندهد در حال احرام باقی می باشد ولی اگر از روی جهل به موضوع یا نسیاناً حلق را بیرون از منی انجام داده اعمال مترتبه درست است فقط باید حلق یا تقصیر کند و موهایی خود را به منی بفرستد.

آیه الله سیستانی: کافی است هر چند عمداً باشد ولی واجب است در صورت امکان موی خود را به منی بفرستد. (مناسک، مسأله ۴۰۸).

آیه الله فاضل: مگر اینکه از روی جهل قصوری یا غفلت و نسیان در غیر منی حلق کرده باشد که در این صورت محلّ شده و عمره او صحیح است، هر چند که در صورت امکان و عدم عسر و حرج بهتر است به منی برگردد و حلق کند و اعمال مترتبه را اعاده کند. □

□ آیه الله مکارم: این حکم در صورت عمد مسلم است و در صورت جهل یا نسیان عمل آنها صحیح است و اگر می تواند به منی برگردد و سر خود را بترشد و یا کوتاه کند برگردد.

[۲]. آیه الله اردبیلی، آیه الله فاضل و سایر مراجع: به حاشیه مسأله قبل مراجعه شود.

[۳]. آیه الله زنجان: مطابق حاشیه مسأله ۱۱۳۵ عمل نماید.

[۴]. آیه الله اردبیلی: اگر به جهت جهل یا نسیان بوده، اعمالشان صحیح است و گرنه باید پس از اعاده حلق یا تقصیر، اعمال مکه را هم اعاده نمایند.

آیه الله خوبی: اعاده اعمال مکه لازم نیست.

آیه الله سبحانی: اگر از روی جهل به موضوع یا نسیاناً حلق را بیرون از منی انجام داده اعمال مترتبه درست است فقط باید حلق یا تقصیر کند و موهای خود را به منی بفرستد.

آیه الله سیستانی: حلق و تقصیر و اعمال صحیح است و همچنین در مسأله بعد.

آیه الله صافی: حکم آن از مسأله قبل معلوم می شود.

آیه الله فاضل: به حاشیه مسأله ۱۱۴۸ مراجعه شود.

آیه الله مکارم: بنابر احتیاط.

[۵]. آیه الله اردبیلی: اگر به جهت نسیان یا جهل، خارج منی حلق کرده، اعمالش صحیح بوده وگرنه به تفصیل موجود در جواب عمل نماید.

آیه الله زنجانی: اگر به خاطر فراموشی یا ندانستن حکم خارج منی حلق کرده، اعمالش صحیح است.

آیه الله مکارم: اعاده اینها لازم نیست و همچنین احتیاط بعد نیز لزومی ندارد.

[۶]. آیه الله اردبیلی: اگر خواست احتیاط کند، باید دو طواف نساء به جا آورد.

[۷]. آیه الله فاضل و سایر مراجع: به حاشیه مسأله ۱۱۴۸ مراجعه شود.

آیه الله سبحانی: اگر عمدی بوده با توجه به آنچه در سؤال ۱۱۴۸ آمد احرام جدید او صحیح نیست و باید نسبت به وظائف سال قبل از حلق به بعد اقدام کند لکن چنانچه بخواهد احتیاط کند باید بعد از حلق و یا تقصیر همه اعمال از جمله طواف نساء البته به غیر از بیتوته و نفر را دوباره انجام دهد، یکبار به عنوان اعمال سال قبل انجام دهد و بار دیگر به عنوان تکلیف فعلی. مثلاً اول سه جمره را برای روز یازدهم حج سال گذشته رمی کند و سپس هر سه را مجدداً به عنوان تکلیف فعلی در حج امسال و هكذا بقیه اعمال را.

آیه الله مکارم: بنابر احتیاط.

[۸]. آیه الله زنجانی: و در فرض علم کفار و در هر دو صورت بعد از حلق چنانچه اعمال مکّه را به جا آورده اعاده کند.

[۹]. آیه الله اردبیلی: بلکه بنابر اظهار در مورد ضروره و کسی که موی خود را چسبانده است، ولی اعاده اعمال مکّه در صورتی که از روی علم و عمد آن را مقدّم بر حلق نکرده باشد، مبني بر احتیاط است.

[۱۰]. به مسأله ۱۱۳۵ مراجعه شود.

آیه الله بهجت: به ذیل مسأله ۱۲۰ مراجعه شود.

آیه الله سیستانی: در فرض جهل، اعاده واجب نیست گرچه احوط است. □

□ آیه الله فاضل: به سؤال ۱۱۳۵ و حاشیه مسأله ۱۱۴۸ مراجعه شود.

آیه الله مکارم: چنانچه گذشت حلق واجب نیست.

[۱۱]. آیه الله اردبیلی: حج نیابی و حجة الاسلام او صحیح است و حج امسال نیز از خودش واقع می شود. و هر چند حلق در سال اول و دوم در خارج از منی بوده ولی این شخص متعمّد نبوده بلکه معذور بوده است.

آیه الله خوبی: فتوای ایشان در جایی که در ماه ذی حجه نتواند تقصیر را اعاده کند راجع به اینکه آیا تقصیر بعد از آن کافی است یا نه، بدست نیامد.

آیه الله صافی: از منوبعنه واقع نمی شود و باید حج نیابی را با اجازه کسی که او را اجیر کرده اعاده کند چون جاهل به موضوع معذور نیست.

[۱۲]. آیه الله تبریزی: اعاده حجة الاسلام واجب نیست.

آیه الله زنجانی، آیه الله سیستانی: حلق اول صحیح است.

آیه الله صافی، آیه الله گلپایگانی: اگر جهلاً یا نسیاناً در غیر منی تقصیر کرده است صحت آن بعید نیست اگرچه احوط و اولی حلق در منی و اعاده اعمال مترتبه است. بنابراین حج نیابی □
□ و حجة الاسلام او صحیح است. (آداب و احکام حج، م ۸۷۷)

آیه الله فاضل: در فرض سؤال از منوبعنه واقع شده و کفایت می کند و اعاده حجة الاسلام واجب نیست.

آیه الله مکارم: بنا بر احتیاط.

[۱۳]. آیه الله اردبیلی: اگر ماشین ته زن بوده که مانند حلق کردن است کافی است.

آیه الله فاضل: بلی می تواند به قصد تقصیر مقداری از موی سر خود را بچیند، یا با ماشین کوتاه کند و در این فرض لازم نیست بقیه سر را حلق کند.

[۱۴]. مراجعه شود به مسأله ۱۱۲۰.

آیه الله بهجت: گذشت که در صوره حلق، واجب متعین نیست.

آیه الله خوبی: ماشین کردن تقصیر حساب می شود و مجزی است.

آیات عظام زنجانی، سبحانی، سیستانی: اگر با ماشین ته زن بزند کفایت از حلق می کند.

آیه الله مکارم: کوتاه کردن کافی است.

[۱۵]. آیه الله اردبیلی: که در این صورت بنا بر احتیاط واجب باید موی خود را به منی بفرستد.

آیه الله زنجانی: ولی در صورت امکان باید موی خود را به منی بفرستد.

آیه الله سبحانی: اگر فردی نمی تواند در منی حلق یا تقصیر کند در خارج منی می تواند انجام دهد ولی باید موهایی ریخته را به منی برگرداند.

آیه الله سیستانی: باید در منی حلق کند ولی حلق در غیر منی هم کافی است حتی اگر عمداً باشد و به هر حال در صورت امکان باید موهایی خود را به منی بفرستد.

[۱۶]. آیه الله اردبیلی: این امر در صورتی صحیح است که نتواند با ماشین ته زن بدون خونریزی موی سر خود را بتراشد.

آیه الله تبریزی: چنانکه گذشت، صروره مخیر است بین حلق و تقصیر و در فرض مذکور که متمکن از حلق نیست باید تقصیر کند.

آیه الله خویی: تخییر بین حلق و تقصیر حتی برای غیر معذور خالی از قوت نیست. بنابراین، اگر چه امید خوب شدن داشته باشد تقصیر کفایت می کند (مناسک عربی، مسأله ۴۰۴).

آیه الله زنجانی: تقصیر، کافی است مگر آنکه بدون حرج بتواند با ماشین ته زن، سرش را بتراشد.

آیه الله سبحانی: و پس از حلق به آن ها بپردازد ولی اگر امید بهبودی ندارد و یا تا غروب روز سیزدهم بهبودی حاصل نشود اگر چنانچه با ماشین ته زن می تواند حلق را انجام دهد و اگر نمی تواند حلق کند تقصیر کند و از احرام خارج گردد و می تواند اعمال مکه را انجام دهد و به احتیاط واجب چنانچه تا آخر ذی حجه متمکن از حلق شد، و لو با ماشین حلق نماید و موهایی خود را به منی بفرستد.

آیه الله سیستانی: اگر تراشیدن با ماشین ته زن برای او میسر باشد تقصیر کافی نیست، بنا بر احتیاط واجب و اگر حلق حرجی بود تقصیر کافی است.

آیه الله فاضل: چون ضروره مخیر بین حلق و تقصیر است لذا این مسأله موضوعاً منتفی است.

آیه الله گلپایگانی: اگر متمکن از حلق نبود تقصیر نماید و بعد در ماه ذی حجه هر وقت متمکن از حلق شد حلق نماید، هرچند به مکه آمده باشد، و مو را به منی بفرستد. (مجمع المسائل، ج ۱، ص ۴۹۰، مسأله ۶).

آیه الله مکارم: حلق واجب نیست و کوتاه کردن قسمتی کافی است.

[۱۷]. آیه الله اردبیلی: اگر از روی جهل یا غفلت یا اضطرار بوده، حج او صحیح است ولی باید ذبح را در منی در ایام تشریق اعاده کند و می تواند برای خود یا دیگری در سال بعد حج به جا آورد و اگر از روی عمد بوده، حج او باطل است ولی در احرام باقی می ماند و باید با عمره مفرده از احرام خارج شود.

آیه الله تبریزی: در صورت جهل به مسأله یا غفلت، اعاده اعمال لازم نیست.

آیه الله خویی: حکم آن در پاورقی مسأله ۱۱۵۴ گذشت.

آیه الله زنجانی: از احرام خارج شده، حلق و اعمال مکه او صحیح است و می تواند مجدداً محرم شود، و در مورد قربانی اگر حوالی منی قربانی کرده کفایت می کند.

آیه الله سبحانی: در رابطه با قربانی چون که فعلاً در منی به نحوی که در جای خود گذشت میسر نیست اعاده لازم نیست لکن به جهت حلق در خارج از منی به ذیل سؤال ۱۱۴۸ مراجعه شود.

آیه الله سیستانی: حلق سابق مجزی است و نسبت به ذبح اگر جاهل قاصر بوده مجزی است و اگر مقصر بوده است در فرض مذکور به احتیاط واجب باید جمع کند بین ذبح و روزه ده روز و اعاده اعمال دیگر لازم نیست.

آیه الله صافی، آیه الله گلپایگانی: صحّت حج سال گذشته بعید نیست و اگر با عدم تمکن از ذبح در منی قربانی را در مذابح معمول انجام داده اعاده لازم نیست. (آداب و احکام حج، مسأله ۸۷۸).

آیه الله فاضل: به حاشیه مسأله ۱۱۴۸ مراجعه شود.

آیه الله مکارم: حلق را در منی اعاده می کند و قربانی اگر در منی امکان نداشت کافی است و الا آن را نیز اعاده می کند اما اعاده اعمال مترتبه لازم نمی باشد.

[۱۸]. آیه الله زنجانی: وقتی حجة الاسلام خود را به جا آورد باید حلق نماید.

آیه الله سبحانی: اگر پس از بلوغ مستطیع شد و حجة الاسلام به جا آورد باید حلق کند (مناسک، م ۵۲۸).

آیه الله مکارم: حلق برای صروره واجب تخییری است.

[۱۹]. آیه الله خامنه ای: حلق برای صروره واجب تخییری است.

[۲۰]. آیه الله تبریزی، آیه الله خویی: اگر کسی که او را حلق می کند از احرام خارج نشده باشد مجزی نیست.

آیه الله سبحانی: اگر محرم؛ محرم دیگر را سهواً و یا جهلاً حلق و یا تقصیر کند کفاره ندارد اما در صورت عمد باید کفاره دهد و در هر حال به این حلق یا تقصیر اکتفا نشود.

آیه الله سیستانی: کسی که از احرام خارج نشده است، جایز نیست برای دیگری حلق یا تقصیر انجام دهد و مجزی هم نیست.

آیات عظام صافی، فاضل، گلپایگانی: اگر کسی که او را حلق می کند از احرام خارج نشده باشد، مشکل است.

آیه الله مکارم: خالی از اشکال نیست.

[۲۱]. آیه الله اردبیلی: محل اشکال است.

[۲۲]. آیه الله زنجانی: واجب است سرش را بتراشد و اگر خون هم بیاید اشکال ندارد.

[۲۳]. آیه الله اردبیلی: اگر با ماشین ته زن امکان حلق وجود نداشته باشد.

آیه الله بهجت: بایستی اول تقصیر کند و مقداری از موی سر خود را چیده، سپس سر بتراشد (مناسک، مسأله ۴۱۰).

آیه الله خوبی: بلکه باید اول تقصیر کند سپس سرش را بتراشد. (مناسک عربی، مسأله ۴۰۵).

آیه الله سبحانی: باید با ماشین ته زن بزند. □

□ آیه الله سیستانی: جایز نیست سر خود را با تیغ بتراشد بلکه با ماشین ته زن بتراشد و یا در صورتی که مخیر بین تراشیدن و کوتاه کردن باشد ابتدا موی خود را کوتاه و سپس اگر بخواهد سر خود را با تیغ بتراشد و اگر با آنچه گفته شد مخالفت کند کفایت می کند اگرچه گنهکار است. (مناسک، مسأله ۴۰۵).

آیه الله صافی، آیه الله گلپایگانی: در صورتی که پس از فحص، حلاق ماهری پیدا نکرد که سر او را خونی نکند، تقصیر نماید و بعد در ماه ذی حجه هر وقت متمکن شد حلق نماید هر چند به مکه آمده باشد و مو را به منی بفرستد. (مجمع المسائل، ج ۱، ص ۴۹۰، مسأله ۶).

آیه الله فاضل: تراشیدن سر واجب نیست.

آیه الله مکارم: سر تراشیدن واجب نیست ولی احوط است.

[۲۴]. مراجعه شود به مسأله ۱۱۲۰.

[۲۵]. آیه الله اردبیلی: بنا بر احتیاط واجب.

[۲۶]. آیه الله زنجانی، آیه الله سیستانی: اعاده اعمال لازم نیست ولی فرستادن مو به منی در صورت امکان لازم است همچنان که در مسأله ۱۱۳۳ گذشت.

مراجعه شود به مسأله ۱۱۳۵.

[۲۷]. آیه الله اردبیلی: در صورتی که با ماشین ته زن نتواند سر را بتراند.

[۲۸]. آیه الله بهجت: به ذیل مسأله ۱۱۲۰ مراجعه شود.

آیه الله زنجانی: تقصیر کفایت می کند.

آیه الله سبحانی: چنانچه عذر او وجه شرعی یا مصلحت مهم طبّی داشته باشد می تواند تقصیر کند لکن احتیاط را از کف ندهد و تا محلی برای حلق هست آن را به تقصیر بدل ننماید.

آیه الله فاضل: رعایت این احتیاط برای کسی که سال اوّل او است مطلقاً لازم نیست و نسبت به چند طایفه که در مسأله ۱۱۲۰ گذشت که به احتیاط واجب باید سر بتراشند، در فرض سؤال رعایت این احتیاط برای آنها لازم نبوده و تقصیر کفایت می کند.

آیه الله مکارم: مانند سؤال ۱۱۶۱ است.

[۲۹]. آیه الله سیستانی: بعد از تحصیل قربانی در منی علی الأحوط.

آیه الله نوری: بنابر احتیاط از روز عید تأخیر نیندازد.

[۳۰]. مراجعه شود به مسأله ۱۱۳۱.

آیه الله اردبیلی، آیه الله زنجانی: بلکه علی الاقوی.

آیه الله بهجت: مراجعه به مسأله ۱۱۳۹ و ۱۱۴۰ مفید است.

آیه الله خامنه ای: به حاشیه مسأله ۱۱۴۲ مراجعه شود.

آیه الله سبحانی: به حاشیه مسأله ۱۱۳۱ مراجعه شود.

[۳۱]. آیه الله سبحانی، آیه الله نوری: بلکه باید روز عید حلق یا تقصیر نماید.

[۳۲]. آیه الله خامنه ای: بنابر احتیاط واجب حلق یا تقصیر را از روز عید تأخیر نیاندازد. (مناسک حج، م ۳۶۰ و ۳۶۱)

مراجعه شود به مسأله ۱۱۲۰ و ۱۱۳۱.

[۳۳]. آیه الله اردبیلی: بلکه علی الاظهر.

آیه الله سبحانی: صروره بنابر فتوی باید حلق کند.

آیه الله فاضل: گذشت که صروره بین حلق و تقصیر مخیر است و تقصیر کفایت می کند.

آیه الله مکارم: سر تراشیدن واجب تعیینی نیست می تواند فقط قسمتی از مو را کوتاه کند.

[۳۴]. مراجعه شود به مسأله ۱۱۲۰.

آیه الله اردبیلی: بلکه علی الاظهر.

[۳۵]. آیه الله سبحانی: در فرض علم علاوه بر کفاره باید اگر اعمال مترتبه منی و مکه را انجام داده مجدداً همراه با حلق اعاده کند.

آیه الله فاضل: صروره مخیر بین حلق و تقصیر می باشد و تقصیر مزبور کفایت می کند.

[۳۶]. حکم سؤال قبل را دارد.

آیه الله اردبیلی: بلکه علی الاظهر.

آیه الله مکارم: کوتاه کردن مو کافی است ولی گرفتن ناخن به تنهایی کفایت نمی کند بنابر احتیاط.